

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec Din. 4
za četrt leta " 12
za pol leta " 24
Posamezna štev. stane 1 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Delo za ljudstvo.

Poslanci, ki jih je naše ljudstvo poslalo v skupščino v Belgrad, vrše svojo dolžnost. Gotovo ni v njihovi moči uresničiti želja in zahtev našega ljudstva, toda kar morejo to store : zvesto in brez strahu tolačijo v skupščini te želje in te zahteve. Iz vseh njihovih govorov odseva toplo in odločno slovenska ljudska misel. V naslednjem se hočemo ozreti na glavne točke govorov v narodni skupščini, ki se pečajo s socialnimi in sorodnimi vprašanji.

V seji zakonodajnega odbora dne 19. junija 1923. je govoril posl. Fran Kremžar o uradniškem vprašanju. Izjavil je, da zastopa SLS nasproti temu vprašanju ta - le načela : 1. Državni nameščenci so svobodni državljani, ki so v službi države in ljudstva. 2. Da morejo državni nameščenci vestno izvršiti svojo dolžnost, morajo biti moralno in gmotno popolnoma zavarovani za svoj obstoj in za obstoj svojih družin. Sedanjí vladni zakonski načrt uradniškega zakona pa ta načela ruši, ker hoče vzgajati navadne vladne mameluke, v gmotnem oziru pa ne pri- naja uradnikom nobenega izboljšanja. Zakon napoveduje redukcijo uradništva, a ne daje nobenega jamstva, da se bo to izvršilo po vesti in potrebi, marveč bodo posamezni načelniki delali po svoje, pri čemer bodo prizadeti pose- bnio nižji državni nameščenci. Ljubljanski dr. Goršič že danes grozi v svojem uradu z redukcijo. Končno vladni zakon ničesar ne omenja o zavarovanju državnih name- ščencev za slučaj bolezni. Poslanci Jugosl. kluba zahte- vajo odpravo vseh teh pomanjkljivosti iz uradniškega za- kona in bodo v podrobni razpravi podali primerne pred- lože. Za zakon bodo glasovali iz človekoljubja, ne pa iz zaupanja do vlade.

O priliki proračunske razprave v nar. skupščini se je oglašil posl. Fran Kremžar v seji dne 20. junija 1923. ob poglavju ministrstva za narodno zdravje. Pokazal je na nezaljšano propadanje človekoljubnih zavodov v Slo- veniji. Ki jim je slovensko ljudstvo ustanovilo z lastnimi žulji in so pod prejšnjo domačo upravo cveteli. Po naših vzornih bolnišnicah bolniki zaradi nezadostnih kreditov nimajo ne zadostne hrane ne zdravil ne snage in druge nege. Ko je država razširila ljubljansko bolnišnico s posebnim ženskim oddelkom, je to storila na škodo sle- pih invalidov, ki jih je vrgla iz njihovega dotedanjega doma. Slovenske zdravnice so v Sloveniji zrinili z vseh vodilnih mest (Kraja, Kraigher, Topolšičica !), 122 okrož- nih zdravnikov v Sloveniji že celega pol leta ni dobilo no- bene plače, medicinska fakulteta v Ljubljani se prikrajšuje na najpotrebnejšem. Kam gredo naše davčne dajatve. Od države zahtevamo, da nam da, kar je našega. Zahtevamo zakonodajno avtonomijo, da bomo s svojimi sredstvi sami gospodarili in svoje dragocene zdravstvene in druge človekoljubne zavode vzdrževali na potrebni višini.

V seji narodne skupščine dne 22. junija 1923, je go- voril posl. Kremžar k poglavju prometnega ministrstva. Uvodoma je povdaril naše zahteve o zgradbi železniških zvez Krapina - Rogatec, Črna - Kamnik, Murska Sobota - Dolnja Lendava, Brežice - Novomesto in glavne zveze Slovenije z morjem, opozoril na propadanje vagonov in lokomotiv po železniških tirih, potem pa prešel na želez- ničarje. Železniški promet je odvisen od dobre ali slabe

volje železniškega osebja. To osebje vrši danes svojo službo ob najtežjih razmerah s toliko zvestobo in po- žrtvovanostjo, da bi se moral prometni minister zadnje- mu slabo plačanemu železničarju odkriti. A kako se po- stopa z železničarji ? Za tekoče leto je bilo v proračunu 1 milijon dinarjev za tiste železničarje, ki žive v dvojnem gospodinjstvu, a od tega je bilo deležnih doklad le 26 po- litično izbranih družin. Osební sprevodniki so dobili ko- žuhe, ki jih pa v službi ne smejo nositi, a tudi ne prodati in so zanje odgovorni. Pragmatike železničarji kljub vsem svojim naporom še vedno niso dobili. Gmotni položaj že- lezničarjev je obupen. Ljudje hodijo v službo tešče in mo- rajo biti ob suhem kruhu, enako stradajo njihove družine. Posebno zapostavljeni so še progovni delavci. Železni- čarji so pravi patriotični junaki, ki jim gre pohvala ne samo v besedah, ampak tudi v dejanju. Govornik zahte- va, da se odpravi maksimiranje doklad, in omejitev draginskih doklad, vsem železničarjem sploh naj se do- voli enkratni nabavni prispevek, stanovanjske doklade naj se dajo tudi poduradnikom in slugom. Z železniških križišč, naj že končno izginijo sramotne vagonarske naselbine, ki so prava pokopališča železniških družin. Največji bedniki so vpokojenci južne želez- nice, ki po 40—50 letnem trudu polnem delu v želez- niški službi dobivajo sedaj miloščino 2 dinarjev dnevno. Vlada naj zahteva od juž. železnice, da stori nasproti tem ljudem svojo dolžnost. Dalje opozarja govornik, da danes železniške oblasti nočejo razpravljati z zakonitimi zaup-niki železničarjev. To je nevarna igra z obupanimi ljud- mi. Minister naj napravi red. Končno zahteva govornik vrnitev železniškega ravnateljstva v Ljubljano in avto- nomijo Slovenije.

O poglavju ministrstva za rude in šume je v seji dne 25. junija t. l. govoril posl. Jurij Kugovnik. Naglašal je, da večino kreditov tega ministrstva požre uprava podjetij, delavci pa in njihove družine stradajo in tpe- vse mogoče pomanjkanje. Vlada ničesar ne stori za iz- boljšanje stanovanjskih razmer rudarskih delavcev in fu- di topot ni v proračunu nobene postavke v ta namen. Vlada tudi ni ničesar ukrenila v stvari nedopustnih sta- novanjskih razmer v Trbovljah, o katerih se je sama pre- pričala. Govornik navaja pritožbe iz državnih rudnikov v Velenju, Zabukovju itd. zaradi maksimiranja državnih doklad. Povdarja krivico, ki se godi rudarjem — kakor vsm drugim državnim uslužbencem — ki so si s pritrgo- vanjem od ust v prejšnjih časih zgradili lastne hišice, pa jim sedaj vsled tega trgajo doklade in pokojino. Govornik zahteva, da se v rudnikih vestno izvršujejo vse varnostne naprave v zaščito delavstva in poziva vlado, da čim prej predloži zakonski načrt o social- nem zavarovanju. Potem govornik opozarja na razmere v leškem premogovniku pri Prevaljah, kjer lastnik o- brat zanemarja in je nevarnost, da se bo moral premo- govnik v kratkem zapreti. Pri tem bo izgubilo delo in zaslužek 200 rudarskih družin, a nekateri delavci imajo že 20—30 let službe. Rudnik naj se proda, da pride v podjetneje roke, ali naj pa vlada sedanjega lastnika pri- sili, da obrat primerno izpopolni. Slovensko ljudstvo ho- če dela in kruha, da more živeti. Ker mu tega sedanja uprava ne daje, zahteva popolno zakonodajno samo- upravo.

V seji nar. skupščine dne 26. junija t. l. je govoril posl. Kremžar o socialni politiki. Dokazoval je nujno potrebo posebnega ministrstva za socialno politiko in odločno protestiral proti njegovi ukinitvi. Ako bi vlada to storila, bi pokazala, da ne mara mirnega socialnega razvoja, ampak hoče pognati ljudstvo v revolucijo. Do- slej imamo že nekaj socialnih zakonov, toda večinoma se ne izvajajo. Tu treba nadzorstva in pospešenja. Za- časa štrajkov mora ministrstvo za socialno politiko po- sredovati, da se med delojemalci in delodajalci doseže pošten sporazum. Invalidsko vprašanje še tudi čaka re- šitve. Namesto težkopričakovanega novega invalidske- ga zakona se je sklenila določba o nekem razsodišču, ki bo odločalo o invalidskih podporah brez priziva. In- validi imajo svojo obvezno organizacijo : Udruženje voj- nih invalidov, toda načelnik oddelka za socialno politiko v Ljubljani je v njegovem uradu uslužbenim invalidom prepovedal, da bi v tej organizaciji sprejeli kako funk- cijo, češ da z njimi sploh ne bo razpravljaj. Isti načelnik je meseca februarja letos v imenu redukcije odpustil iz službe 6 invalidov, dočim je ostalo v službi še več žen- skih pomožnih moči in vsi neinvalidi. Govornik navaja še druge krivice nasproti invalidom in naglašja, da na mesta socialnopolitičnih uradov pač ne spadajo biro- kratje, ampak ljudje, ki imajo smisel in srce za uboge siromake. Potem razpravlja govornik o stanovanjski be- di, ki je je tudi državna uprava kriva. Namesto da bi za svoje urade gradila hiše, je zasedla mnoge zasebne hiše in poglala stranke na ceste. Prihranila ni s tem ničesar, ker mora plačevati visoke najemnine, s kate- rimi bi bila lahko odplačevala investicije za lastne hiše. — V delokrog socialne politike spada dalje prehrana pasivnih krajev, ki je zelo zelo pereča potreba. Organi- zacija državne pomoči je bila doslej večinoma čisto zgre- šena, takoj da so imeli od nje dobiček le posamezniki in banke. Za zgled navaja Žitni zavod v Ljubljani. Končno opozarja govornik na sramotne razmere viničarjev v Sloveniji in zahteva viničarski zakon. Vsa ta in druga socialnopolitična vprašanja v naši državi se ne dajo re- šiti po enem kopitu, ker so razmere in pogoji v posa- meznih pokrajinah skrajno različne. Zato je tudi s sta- lišča socialne politike široka avtonomija nujno potrebna.

Brez naslova.

Kuluk še pridno proslavlja Slovenski Narod. To reč umevamo ! Saj so narodovci prav za prav v Slo- vencie prelevljeni nekdanji nemškutarji, kateri so se v bivšem kranjskem deželnem zboru v družbi z nemškimi knezi, grofi in baroni vojskovali proti nekdanjim svojim tlačanom : slovenskemu delovnemu ljudstvu. Narodu za to doslednosti ne odrekamo. Dosleden bo tudi Narod, kadar bo pisal in zahteval, naj se vrne Narodovi pluto- kraciji nekdanja pravica aristokratske in plutokratske gospode, da bo smela šibati in pretepati do smrti ne sa- mo klerikalcev, komunistov in socialistov, ampak tudi Žerjavovce, ker nur wir vom Narod sind Herren und drugi ste naši tlačani. Še samostojneže bodo šibali in pre- tepavali do smrti, če ne bodo tiho in ponižno storili le- to, kar bo zahtevala od njih Narodova modrost in rde- čekrva gospoda ! Ej, kako se bodo takrat divili gos-

Stalna miza.

Stalna miza v gostilni pri Zlati Marijanici je na- vadna miza s štirimi nogami, četverovoglata je in po- dolgasta ter prevlečena z linolejem, o katerem niti Mari- janca sama ne ve, kakšne barve je bil, ko ga je pred- davnim časom kupila za osemdeset krajcarjev. Linolej je obžgan na robu s cigarami in cigaretami ter služi kot gostoljubno zatočišče poletnim muham in domačemu mačku kot ležišče v popoldanskih urah.

Muc prihaja stalno vsak dan, ko so že odšli gos- podje gostje, okrepčavši se s četrtinko vina, če jim je mraz, če jim je vroče, če so dobre in slabe volje, kajti okrepčati se je treba vedno.

Muc prihaja iz kuhinje z zakriviljenim, prijaznim hrbtom, oplazi vse mizne noge in malo zamijavka. Z neznim pritiskom počasti nogo kakega popoldanskega pivca, nazadnje pa skoči na klop in ko vidi, da so vsi zlobni ljudje že odšli, pogleda na mizo, dvignivši se na zadnjih nogah, povoha po robu, če ni kje kaka dišeča packa od popoldanskega golaža, in, če je treba, neko- liko oblizne.

Potem skoči na mizo, oblizne tačko za tačko, ka- kor se spodobí po jutranjem delu in nečednih pustolov- ščinah prejšnje noči. Muc misli in misli, prede, viha gla- vo, na desno in levo, oblizne se zdaj na to, zdaj na ono stran, po hrbtu in trebuhu. Popravljja si z nogo sršečo dlako za ušesi, potem krepkeje zaprede, skloni tudi pred- nje noge in počasi zadremlje v mirno in tiho popoldne.

In Muc dremlje, sanja in spi. Nihče ga ne moti. Le tupatam se odpro vrata, pride človek na kozarec vina, spi, spi, spi, naštete nekaj papirja pa zopet odide.

Prijazna Marijanica tudi nima navade, da bi dosti ropotala in govorila. Včasih pa Muc sliši svoje ime v pogovoru in zdi se mu prijetno, ko čuje govoriti o sebi. Prijazneje in glasneje zaprede, ko godrnja Marijanica sama s seboj : Oh, ta naš Muc pa zmeraj spi, ta naš Muc... Mrrrr... mrrr... mrr... mr...

Ob petih se Muc zbudi in vstane, ker ob tej uri začno prihajati gospodje ljudje. In ker Muc ve, da so ti gospodje ljudje včasih še neprijetnejši kakor sosedovi psi, se jim izogne, ko čuti, da prihaja njih ura. Muc mnogo premišljuje o ljudeh, a jih ne sodi. Le čudno se mu zdi, zakaj ga sosedova hči tako sovraži, kučka pa prenaša venomer v naročju. Tega naš Muc ne razume, ker je nedolžen. Ukvarjati se s takimi vprašanji pa se mu tudi ne zdi ; zato se zopet umije, skoči na tla in krene mimo miznih nog v kuhinjo, odkoder ob tem ča- su zadisi cvrta mast, pomešana s čebulo.

Ob polšestih začno prihajati gospodje ljudje. Prvi se pojavlja gospod Matevž Kaluža, davčni nadupravi- telj v pokouju. Najprej pogleda, če so vsa okna dobro zaprta, kajti gospod Kaluža se boji edinole prepaha in svoje žene. Drugače se ne straši ničesar na svetu. Potem se ozre proti kuhinji in pozdravi : Hej, ali bo kej ? Nato pokliče četrto »onega« in zahteva Slovenski narod. Natakne očala in čita, začenši na zadnji strani.

Ob šestih prihaja gospod Martin Bencin, vpoko- jeni strojevodja pri južni železnici. Ker ima močan rev- ma, pogleda če so tla suha. Boji se edino mokrote, ker

mu je žena že umrla. Potem naroči četrto »tistega« in zahteva Slovenca.

Ob polsedmih se prikaže Urban Mikolič, učitelj v pokouju, ki prižge električno luč, češ, da se boji kratko- vidnosti, pa četudi špega še solnce skozi okno. Naroči si četrto »navadnega« in zahteva Jutro.

Četrto ure molk... Čez četrto ure se oglasi Kaluža : Narod ima danes sijajen uvodnik ?

Mikolič (jezno) : Sem že bral, to je godlja, ne pa uvodnik.

Bencin (zadovoljno) : Imate prav, gospod Mi- količ, Narod se stara.

Kaluža (jezno) : No, gospoda, če piše Narod za nič, kako šele pišeta Slovenec in Jutro ?

Bencin (pikro) : Naj pišeta, kakor že moreta, a paralize nimata.

Mikolič (veselo) : Ha, ha, ha, ha...

Kaluža (užaljen) : Gospoda, mislim, da ni po- trebno, da bi se še dalje prerekali ! Plačati !!

Gospod Kaluža ne pozdravi in odide. Bencin in Mikolič sedita do enajstih.

Drugi dan, isti čas, ista družba in Muc.

Bencin : Slovenec ima danes krasen uvodnik.

Kaluža (jezno) : Sem že bral, to je godlja, ne pa uvodnik.

Mikolič (zadovoljno) : Imate prav, gospod Ka- luža ! Slovenec peša od samega avtonomizma.

Bencin (jezno) : No, gospoda, če je Slovenčevo pisanje slabo, kakšno je šele Narodovo in Jutrovo. Hu- dičev centralizem !

Mikolič (pikro) : Naj že pišeta, kakor hočeta,

podje od Naroda, kadar se bo izvrševala njihova sodba, ko bodo pred justico šibali do smrti v Ljubljani dr. Gosarja, dr. Stanovnika, Jožeta Pirca, dr. Periča, Tokana, dr. Lemeža, Krhmeta, Jožeta Turka, dr. Grogo Žerjava, dr. Kramerja, dr. Knafliča v svarilen zgled vsem obsojalcem kuluka!

Slava hinavščini! Glasilo liberalne slovenske plutokracije »Slovenski Narod« renči in bi škripal z zobmi, če bi jih stavec še kaj imel. Stari »dec« očita nam, kateri smo v resnici demokratični in republikanci, če tudi nam ni toliko ležeče na formalnosti, ako predstavlja državo vladar po angleškem, ali pa predsednik po ameriškem zgledu. Svobode, veliko svobode v ustavi zajamčene zahtevamo! Tisti liberalci, kateri se oklepajo »Naroda« naj pa sodijo, ako ni tisti njihov lajžurnal smešen, ki je pred leti z najsentimentalnejšimi spisi dvoril bivši avstrijskantski cesarici Citi, zdaj pa išče avstrijskantskov drugod, ko je vendar bil sam prvi med vsemi avstrijskanti v celi Jugoslaviji!

Sanje lepših dni. V Pragi bodo občinske volitve. Volilo bo 416.921 volilcev in sicer 192.296 mož z vojaki in 224.625 žensk. Mi smo se pa v resnici v kratkem času našega osvobodjenja tako temeljito balkanizirali, da smo že pozabili na naše boje za volilno pravico ženske, da smo jo že za občino priborili, a so nam jo liberalci ukradli.

Tednik »Nova Pravda« prinaša prav točne podatke o razmahu »Orjunccev«. Skoraj bi človek mislil, da ima kakih par dobrih zastopnikov v tej organizaciji: vreme bo pokazalo, če bo kaj (kšeftov).

Tednik »Nova Pravda«, 27. števil. : Dopis iz Kamnika pritožuje, ker je letos nestanovitno vreme. Pravi: danes solnce, jutri dež, včasih pa še celo toča. Kaj bo, vse dere pod črno haljo: razumno, rudečih dežnikov zmanjkuje. In glej, v Kamniku bodo ustanovili zadrugo rdečih dežnikov, da tako rešijo delavstvo izpod črnih halj. Zares modro. Kmalu bi človek mislil, da se vreme ravna po narodnih socialistih, pa se spomni na ljubljanske obč. volitve, končno pa pravijo: naj živi črna internacionala v Kamniku, saj mi itak ne bomo dolgo. Prav žal nam je, da ste vendar enkrat pripoznali, da niste poklicani za reševanje del. položaja. Zato Vam svetujemo, da si namesto prapora obrobite nosove, da vas bodo ljudje poznali.

Nepremagljivo krščanstvo.

»Ti si Peter (skala), in na to skalo bom zidal svojo cerkev in premagala je ne bodo peklena vrata.«
Mat. 16. 18.

V resnici, kakor skala sredi viharjev in razburkanih valov, stoji katoliška cerkev v svetovnem metelju, duševne burje in zablode.

Nastop kapitalističnega egoizma, ki vstvarja vse materialistične pokrete, ni prinesel sreče, temveč gorje, kakoršnega človeška družba že davno ni doživela. Na žrtveniku današnje moderne družbe stoji zlato tele, okoli katerega pleše in uganja orgije, ves materialistični svet. Družabne razmere in blagostanje modernih sužnjev, pa čimdalje globlje pada.

Materialističnega smrada, ki se pojavlja v vsem javnem življenju, ne more spremeniti v lepo dišeči vonj, niti materialistični proletarijat, z vsemi pripomočki, ki mu jih nudi kapitalizem.

Moderna družba, je zavrgla Kristusov nauk o idealni in materialni ljubezni do bližnjega, namesto tega je postavila za vzor fizično silo, ki naj bi brez srca; brez notranjega duševnega čuta, potegnili iz blata vse one, ki trpe vsled materialističnega brezčutja.

Na ta način do zmage trpinov nad kapitalizmom nikdar ne more priti.

Toda kaj naj se stori, da dobi delo zopet zgubljeno veljavo in čast, delavec pa svoj pošten delež od dela? Tako se vprašuje dandanes zapeljano, in po materialističnemu marksizmu zastrupljeno delavstvo.

Res žalostno! Naprej tema, nazaj v svetlobo slepota strasti, na obstanku pogin!

a Karel Veliki ni bil aboniran ne na Jutro ne na Narod, pač pa na Slovenca, pravijo.

Kaluža (veselo): Ha, ha, ha, ha...

Bencin: (užaljen): Gospoda, mislita, da se bom prepiral z vama?! Plačati!!

Bencin ne pozdravi in odide. Kaluža in Mikolič sedita do enajstih.

Tretji dan. Isti čas, ista družba... In Muc.

Mikolič: Jutro ima danes sijajen uvodni članek. Bencin (jezno): Oh, sem že bral, to je čobodra, ne pa članek.

Kaluža (zadovoljno): Imate prav, gospod Bencin. Jutro se mrači.

Mikolič (jezno): No, gospoda, če pa Jutro ni izborno urejevan list, kako sta urejevana Narod in Slovenec?!

Kaluža (pikro): Naj že pišeta, kakor znata, kakor vesta in moreta, košče v banki pa le nimata.

Bencin (veselo): Ha, ha, ha, ha...

Mikolič (užaljen): Gospoda, kaj pa vaju briga moje politično prepričanje! Plačati!!

Mikolič ne pozdravi in odide. Kaluža in Bencin sedita do enajstih.

Četrty dan odide zopet Kaluža.

Peti dan se skrega Bencin.

Šesti dan Mikolič...

In tako dalje... Muc še vedno prede...

Omizje pri Zlati Marijanici pa je še zmeraj celo. Narod... Slovenec... Jutro...

Mrrrr... mrrrr... mrr... mr...

Toda v tem žalostno-resnem času, nam done na ušesa besede: »Pridite k meni vsi ki ste žalostni, in jaz vas bom poživl«!

Od kod ta glas, kedo je to? — Jaz sem resnica in življenje!

In gotovo je, da danes delavno ljudstvo pred vsem potrebuje pota in resnice. Zapeljano daleč od te zvezde vodnice, si ne ve pomagati, ker je zgubilo kompas življenja.

Socialna demokracija je, kakor vse kaže na vrhuncu svoje moči in veličine, brez da bi bila izvršila nalogo odrešenja proletariata. Obupana nad uspehom je ublažila svoj program in šla med prijatelje kapitalistične buržuazije. Socialni demokraciji je zrastle čez glavo komunizem, ki je pa načelno skrahiral v Rusiji.

Po vsem tem, delavnemu ljudstvu ne bo kazalo drugega, kakor obrniti se nazaj k nepremagljivi skali krščanstva, raz katere se razlega glas: Pridite k meni! Nepremagljiva krščanska načela vsebujejo neoporečen socialni program in socialni temelj, ki ni umestno umerjena suknja, temveč naravni, človeškemu svojstvu v vseh slučajih življenja prikladni vzor, temelječ na veri v Boga. Ta vzor je ob enem vprašanje vesti, katere izvor in vzrok je zopet vera.

Tega temelja materializem nima, zato nima srca in zavesti, dolžnosti do sočloveka, in naj to še tako poudarja.

Zato pa stoji katoliška cerkev in nje socialni nauk nepremakljivo v sredi razburkanih valov razvnetih človeških strasti, in vabi človeštvo k socialni pravičnosti.

To je skala, ki jo ne bo premagala nobena sila.

Delavno ljudstvo, tu imaš tvoje zavetišče in tvojo sigurno zaslombo, — akole hočeš!

In sedaj, ko dviga svojo glavo ojačeni kapitalizem, in se jasno kaže onemoglost materialističnega socializma na celi črti, kar more videti vsakdo sam, je prišel čas, da se delavno ljudstvo otrese materialističnih sistemov, in se oklene rešilne skale krščanskih načel, ki je peklena vrata materializma, nikdar ne bodo premagala!

J. G...r.

Prometna zveza.

Akcijski odbor. Od vseh strani prihajajo vprašanja, kaj dela in ali sploh kaj dela akcijski odbor državnih uslužbencev, železničarjev in upokojencev. Poznavalcu razmer mora biti jasno, da podrobnosti ne moremo in ne smemo objaviti, da stvari ne škodujemo. Reči pa smemo, da je a. o. neumorno na delu za doseg naših pravic. Da so razna sumničenja neutemeljena bo dokazala bližnja bodočnost.

Čemu dvojna mera? Delavstvu južne železnice v delavnici Maribor se izplačujejo zaslužki vsakih 14 dni, v ljubljanski kurilnici pa le ob koncu mesca. Razmere so tu in tam ene in iste, zakaj torej razlika v načinu izplačevanja? Pred vojno je bilo tudi v Ljubljani štirinajstrednje izplačevanje delavcev v navadi, med vojno se je to opustilo pod pretvezo, da primanjkuje pisarniških moči. Sedaj pa, ko se je povrnilo normalno stanje in je uradništva več kot dovolj, bi bilo pač lahko mogoče uvesti zopetno štirinajstrednje zaračunavanje, kakor je v Mariboru. Dvakratno mesečno izplačevanje pride v dobro onim nesrečnikom, kateri ne znajo varčevati s svojimi prejemki in ki prvega nepremišljeno razmečejo ves, itak mali zaslužek in potem celi dolgi mesec trpe pomanjkanje. So taki, kateri pravijo, da si človek s celomesečnim prejemkom lažje kaj pomaga, kakor pa z razdvojenim. Imajo prav. Toda to so previdni in varčni ljudje, kateri bodo znali tudi deljeni mesečni zaslužek pravilno rabiti. Upravo bi stalo štirinajstrednje izplačevanje samo malo dobre volje in pa nekaj pol tiskovin.

Delavstvo ljubljanske kurilnice je pa tudi glede zaslužka za onim v Mariboru zapostavljeno. Tam imajo akordni sistem, po katerem zasluži marljiv delavec nekaj dinarov na mesec več. Ljubljanski trpin gara le za golo mezdo in to še na prostem brez strehe vseeno ali peče solnce, ali dežuje, ali sneži. Uprava bi koristila le sebi, ako bi omislila streho čez tir, koder se popravlja jo vagoni. Prenehala bi številna obolenja med delavstvom, katerih tudi novonastavljeni kontrolorji ne bodo mogli odpraviti. Razumnemu človeku pač ni treba posebej dokazovati, da se slabo prehranjeni delavec, kateri mora opravljati svoj posel v premočeni obleki, ne more obraniti predčasni onemoglosti. Opravičeno sodimo, da ima uprava dolžnost skrbeti za zdravje svojega delavstva, česar žalibog nikjer ne opažamo. — Nastavljenec se je pravkar pripoznala službena obleka. Ali ne bi bilo prav, če bi bili tudi delavci deležni vsaj delavske obleke in čevljev? Finančno breme bi se dalo lahko izravnati z varčnostjo tam, kjer se denar neprodno razsipava. Kako pride ubogi in popolnoma nezadostno plačani delavec od tega, da mora v službi trgati svojo lastno obleko? Pri delavniškem delu je to še bolj občutno, kakor v katerisibodi drugi stroki. Uprava! Zavedaj se, da je tvoj blagostan odvisen od pošteno odškodovanega in zadovoljnega delavstva in ne igraj nevarne vloge brezsrčnega kapitalista!

Naši grobovi. V Ljubljani je umrl naš zvesti član, predelavec juž. žel. g. Ivan Starman v visoki starosti 74 let. Železnici je služil od leta 1867 do njegove pred četrty letom izvršene upokojitve, torej celih 56 let. Ob priliki dovršenega štiridesetletnega službovanja je prejel od takratne deželne vlade častno svetinjo in od generalnega ravnatelstva juž. žel. običajno malo darilce v gotovini. Za petdesetletnico pa se ga žalibog nihče ni spomnil. Istočasno so bili odlikovani tudi gg. revident Cesar, vlakovni preglednik Pavliček, skladiščnik in obč. svetovalec Kenda ter premikač Marinko. Osobje ljubljanskih žel. službenih mest je proslavilo ta redek slučaj s

prijateljskim večerom, katerega sta poleg tovarišev železničarjev vseh kategorij in drugega odličnega občinstva počastila tudi takratni župan ljubljanski g. Ivan Hribar in šef tržaškega inšpektorata juž. žel. ravnatelj Böhm. Železničarji so naklonili slavljencem skromna darila. S Starmanom je legel zadnji te petorice železniških veteranov k večnemu počitku. Blag jim bodi spomin! — Na Jesenicah je preminul tovariš Jože Mužič. Bodi mu zemlja lahka!

Uvedba lajške kontrole bolnikov. Pod tem naslovom je izšel pravilnik za bolniške kontrolorje, ki pričča, kako se čezdalje bolj pogrezamo v centralizirano »svobodo«. Obratno ravnanje izraža hvalo, katero je osobju dolžno, da trikrat dolžno s tem, da mu podtika nagnjenje do simulanstva in zlorabe dobrin, ki jih nudi bolniško zavarovanje in grozi s kaznimi, kakor vselej in povsod. Ne bo dolgo, ko bo izšel še pravilnik za batinanje osobja, da postanejo turške razmere popolne. Pred dobrim tednom dni je bila objavljena laskava pohvala generalnega ravnanstva na adresu celokupnega osobja, a ljubljansko »obratno« je prišlo na sled, da je to osobje vse skupaj en sam slepar! Čudno, kaj ti umetniki ne pogruntajo vsega. Pa tudi mi ne dremujemo in dobro vemo, kako veliki »simulanti« izkoriščajo razne blagajne in ne samo bolniške. Vemo tudi, da so prispevki v bolniško blagajno naravnost odušerli. Vemo, da požre samo uprava bolniške blagajne 60 % vseh dohodkov, ne vemo pa, če so v tem že zapopadene razne dijete in nagrade. Za zabavo pač nihče ne boleha, če pa oboli, je pa kriva tega tista uprava, ki je dolžna skrbeti, da njeni uslužbenci ne bodo od pomanjkanja cepali. Dajte ljudem sredstev za zadostno zdravo hrano in zdrava stanovanja, pa ne boste imeli bolnikov in gg. kontrolorjev, katere lahko dostavite iz lastnega staleža, brez vsake škode odslovite. Proti izmozganim lačnim in nagim grozite z zakonitim postopanjem in pozabljate, da ste i sami podvrženi zakonom, katere ne upoštevate. Uvedena kontrola ne bo odpravila simulanstva, ker tega med nami ni, pač pa bo rodila bujno cvetočo denuncijantstvo in medsebojno sovraštvo med osobjem in to je tisto, česar si tako pristrčno želite. Če priznavate, da povzročajo obolenja bolniški blagajni in upravi sami veliko materialno škodo — in če je to sploh res —, tedaj bi se pač lahko tudi spomnili tistih, kateri vam garajo leta in leta, ne da bi se javili le en dan bolnim. Velik uspeh bi želi, ako bi namesto tega famoznega pravilnika izdal ferman s katerim bi nagradili one, ki se v teku gotovega časa niso javili bolnim. To bi bilo socialno in spoštovali bi vas, tako vas pa mora vsakdo le pomilovati!

Uradni sluge v Sloveniji so se združili v lastno društvo. Pravila so oblastveno že potrjena in v nedeljo dne 5. avgusta 1923 bo zboroval ustanovni občni zbor. Že dosedanje delovanje pripravljalnega odbora nudi zagotovilo, da bo društvo ne le uspevalo, temveč se lepo razvijalo v prid članom. Vladni strokovnjak za sestavljanje nove pragmatike za železničarje je uvrstil uradne sluge med najnižje kategorije uslužbencev. Da se ta krivica popravi, je društvo ukrenilo potrebne korake in je upati, da bo akcija tudi uspešna. Uradni sluge zahtevajo po vsej pravici uvrstitev v I. kategorijo poduradnikov, v katero spadajo po svoji strokovni izobrazbi.

V osnutku službene pragmatike za železničarje, kakor ga je skrpal radikalni strokovnjak, so uvrščeni nadkretniki v I., blokovniki pa v II. kategorijo poduradnikov. Iz tega se zrcali popolno nerazumevanje službenih dolžnosti posameznih službenih kategorij od strani gg. referentov tam doli v Belgradu. Oni ne vedo, da je nadkretnikom lahko imenovan vsak zanesljiv kretnik brez osebnega prehodnega izpita, blokovnik pa mora prebiti precej dolgo praktično vežbanje in pred imenovanjem položiti strokovni izpit. Glede odgovornosti sta si nadkretnik in blokovnik enaka, zato je edino pravično, da se obe ti kategoriji uvrstite v I. kategorijo poduradnikov. Da se to doseže, so prizadeti storili potrebne korake in želeli bi bilo, da bodo uslišani. Ako se hoče ministrstvo izogniti poznejšim reklamacijam, katerim ne bo mogoče kar tako enostavno izbegniti, bo storilo edino prav, da bo pri sklepanju nove pragmatike upoštevalo vse priporočbe in nasvete, ki prihajajo v tej zadevi iz vrst osobja. Zakrknjenost bi rodila silno slabe posledice.

Doma in po svetu.

Preobrat v Španski.

Nekaj podobnega, kar se je zgodilo v Bolgariji, se pojavlja sedaj v Španiji. Pri zadnji volitvah so zmagali liberalci, kateri so imenovali silno veliko novih članov v gosposko zbornico, katere, hvala Bogu, pri nas le ne poznamo. Ker so imenovali tudi bivšega vojnega ministra viscomteja de Eza, katerega dolže, da je povzročil I. 1921 poraz Špancev v Maroku, je zavrelo med častniki, silno vre tudi med delavstvom, za katero liberalci nič ne store. V senatu je namignil predsednik najvišjega vojnega sveta general Aguilera vladi s kolom rekoč, da odpoveduje vladi pokorščino in da bo z oboroženo silo odstranil vlado, če ga bo silila, da odstopi. Kaj se bo s tem razvilo, nas bo naučila bodočnost.

Reakcija v Čehoslovaški

se trudi, da bi se čehoslovaška republika spremenila v monarhijo. Stari, zviti lisjak dr. Kramář vodi monarhiste zvesti svoji preteklosti zavzemati se za plutokracijo, ki je v republiki pri svojih roparskih pohodih le boljše zavarovana kakor v monarhijah in seveda staremu liberalcu dr. Kramářu ni všeč socialna zakonodaja, ko sega v nikdar dovolj napolnjene bisage plutokracije. Zato dela na to, da bi postal čehoslovaški kralj angleški vojvoda Connaught, ko bo umrl hudo bolni predsednik čehoslovaške republike Masaryk. Ustanovi-

la se je posebna družba zarotnikov po bolgarskem vzorcu, katere jedro seveda tvorijo častniki in pa — plemstvo. Da rujejo tudi v Madžarski in v Avstriji posebno plemiški krogi na uvedbo monarhij in rovarje, podpira velika antanta tako, kakor je podpirala zarotnike

v Bolgariji.

je silno verjetno. Pod pritiskom velike antante je

Jugoslavija

naznanila novi bolgarski vladi, da se ponove redne razmere z Bolgarijo. Belgrad ga je s svojo kratkovidnostjo zopet enkrat pošteno polomil, kar se sicer pozna na padcu našega dinarja, toda belgrajski politiki so jo tolikokrat polomili, da so se že naveličali svoje račje politike. Če bi bili v Belgradu podpirali načrte pokojnega Stambulijskega, bi najbrže že imeli državo Srbov, Hrvatov, Slovencev in Bolgarov, tako bomo pa še čakali desetletja na njo. Belgrajski politiki jo lomijo tudi s sporazumom s Slovenci in s Hrvati, kar se prav dobro pozna v padanju vrednosti našega denarja. Sicer pa tudi Italija pritiska na našo državo, ker Mussolini dobro ve, da more zdaj kaj iztisniti od Jugoslavije, ko vodilna ve, da stranka Jugoslavije ne zna ustvariti res mogočne, zadovoljne Jugoslavije sporazumno s Hrvati in s Slovenci. Italija hoče, da ji prepusti Jugoslavija Reko, ker hoče doseči kak političen uspeh; Mussoliniju se namreč tla močno pod nogami tresejo. Belgradu grozi, da če ne bodo dali Lahom Reke, bodo pa zasedli bohinjski kot, ker bi radi dobili bohinjsko železnico v svojo pest in nekaj Dalmacije nameravajo zopet zasesti. Kratkovidnost Belgrada povzroča, da v svetu nimamo tistega ugleda, ki bi ga imeli, če bi Jugoslavija vladala velikopotezni politiki.

Ofenziva kapitala.

Vsak dan na novo slišimo, da se v tem ali v onem podjetju pojavlja kriza, oziroma da se nekatera podjetja nahajajo v krizi. Kriza, v kateri živimo, ni nič drugega, kakor ofenziva kapitala. Beseda kriza je delavstvu itak dobro znana, kajti od leta 1914 naprej, nas kriza vsak dan huje pritiska. Kdo pa je tisti, ki prenaša vse posledice krize? Nihče drugi kot delavec, on je tisti ki mora trpeti vsako krizo, katere povzročitelji so drugi. Da pa se lahko pravilno razume, pogledimo malo v našo industrijo in videli bomo precej jasno sliko.

Kadar naši industrijalci dobro producirajo in blago z velikimi dobički postavljajo na trg, takrat ni krize za poedince, toda za delavstvo gre ona večna kriza nazaj: zakaj? zato, ker takrat, ko gre podjetju dobro in prej se mu na račun del. žuljev kopičijo milijoni, ne pride pred delavca, da bi ga vprašal ali se morda ne nahaja v krizi, ali ima dovolj plače, da bo moral sebe in svojo družino pošteno preživeti, ali si mora kaj prihraniti za čas, ko bo za njega nastopila vojna kriza, ali je kaj zavaran za čas, ko ga bodo zapustile moči in bo po izgubi telesne moči vržen na cesto; tega brezvestni buržuji ne stori, ker njemu so malo mar oni, na čigar račun živi v razkošnem življenju.

Kako pa nastane kriza v industriji, to je vprašanje, ki ga malokdo pojasni. Nekateri pravijo, da vsled tega, ker je naš trg napolnjen z inozemskim izdelkom in da naša industrija ne more obvladati konkurence inozemskih produktov in tako nastane kriza, ker domača industrija ne more spraviti na trg svojih izdelkov.

Pripomniti moramo, da naša industrija hoče delati z velikim dobičkom, za to se rajši spusti v krizo, kakor da bi nekoliko popustila v dobičku.

Letos se zato že celo leto razne industrije nahajajo v krizi, poleg tega pa vedno izvažajo toliko blaga, da ne trpi drugi, kakor samo delavec, ki zahteva boljši kos kruha, a mu vržejo namesto tega krizo in tako gre kriza namešana z ofenzivo kapitala dalje, poleg tega pa rastejo nove tovarne, ki so seveda tudi posledica krize. Delavec mora pozdravljati na eni strani, da se pomnožuje industrija, na drugi strani pa sovražit zastran tega, ker v novo vzrastlih zidovih je zazidana njegova kri, poleg tega pa vidi, da je vzrastla nova morišnica, ki je namenjena njemu in njegovim potomcem in ubogi delavec ne smeš pričakovati, da bi minila kriza, v kateri živiš neprenehoma...

Delavska zveza.

Oddelek »udarjašev« ustanovi celjska soc. demokracija, kakor poroča Naprej. »Udarjaši« imajo svoj praktični namen, ker bo treba kmalu udarjati na boben, ob pogrebu celjske soc. demokracije, ako bo g. Bernot še naprej pripovedoval svojim vernikom, kako je postal iz opice človek, ker delavstvo je vendar še toliko pametno, da noče imeti za svojo »pramamico«, ostudno žival opico, katero tako ljubi in spoštuje g. Bernot

Velenje. V nedeljo 15. julija se vrši pri g. Gollu in ne pri Valenčaku ob 8. uri dopoldne velik delavski shod za celo Šaleško dolino. Vabljeni ste delavci od vseh strok, da se pogovorimo radi naših zahtev, ki jih je delavstvo že zdavnaj vložilo, a še danes ni rešeno. Na shod pride poročat naš delavski poslanec Jože Gostinčar iz Ljubljane in več drugih govornikov z raznih krajev.

Popoldne je ob 3. uri politično zborovanje za kmeti in delavca, na kateri je povabljen vsak od blizu in daleč za celi šoštanski sodni okraj. Na obeh shodih poročata več govornikov in narodni poslanec g. Jože Gostinčar. Na vsoporedu je potem velika ljudska veselica Delavske zveze s sledečim programom: Srečolov, šaljiva dražba, pošta, koncertna godba, petje, amerikanski zapor in prosta zabava. Ves čisti dobiček je namenjen v društvene namene Delavske Zveze. Komur je za pouk in pošteno zabavo, naj ta dan ne izostane.

Delavska Zveza Velenje.

France Kordin:

Združimo se!

Slovenski narod je po večini proletarski narod. Med ta proletariat spada vse, kdor si služi kruh ročno ali duševno. Od leta 1918, to je od prevrata do danes, ako hočemo odkrito in jasno govoriti, smemo reči samo eno: delavstvo je tako razdrapano in tako needno, kakor še nikoli ne. Zakaj pa to? Vprašajmo sami sebe! Ako pogledamo samo, da se je v delavske vrste nekam preveč razširil duh materializma, kar pa je največje zlo. To pa zato, ker je preveč vladal strašni egoizem. Tudi v naših vrstah moramo paziti, da ne krenemo isto pot. Voditelji vsega gibanja v proletarskih vrstah morajo delati tako, kakor mu vele oni, ki so ga zbrali za svojega vodjo. Brez fraz in zavijanj moramo iti v bodočnost. Kajti bodočnost, ki stoji pred nami je bodočnost dela. Uverjeni bodite, da je ta giganski socialni boj, boj za obstoj proletarske družbe. Zato pa moramo biti vedno v stikih z našimi voditelji da delamo skupno, kajti v skupnosti je moč in poštenje.

Ako pogledamo samo takozvana socialno demokratska načela smemo reči, da so pač stali enkrat vsaj nekaj na potih, ki so vsaj malo zastopala delavske težnje. Pa jih pogledimo danes. Med voditelji je nastal prepri zaradi osebnih koristi, kajti vsak je hotel priti do »korita«, in tako da se je končala bitka v škodo delavstvu, ki so ga vodili po tako sleparskih potih. To je demagoštvo najslabše vrste. In danes imamo pred seboj mnogo socialističnih stranic, ki samo pomagajo današnjemu režimu vladati. To se mora nehati. Torej delavstvo, ki tavaš izven strokovnih in delavskih političnih organizacij, pojdi v vrste krščansko socialnega delavstva in njega organizacije: To je politična Delavska zveza, Jugoslovanska strokovna zveza ter jako potrebna delavska mladinska organizacija: Krekova mladina. Zavedajte se delavci, da organizacija, ki temelji na načelih krščanstva, mora nuditi to kar zahteva poštena človeška družba. Ako pogledamo samo malo v zgodovino katoliškega delavskega gibanja imamo pred seboj veliko dobrega in sedanjemu času veliko koristnega. Na primer: Za časa našega delavskega voditelja pokojnega dr. Ev. Kreka, so se na njegovo inicijativo začela zidati delavska sela tako n. pr. v Vodmatu in v Rožni dolini. Kaliko koristnega za današnje čase. Stali ste tiste čase nemo ob strani in prezirljivo gledali kako se grade hišice ubogih delavcev. To vse je bilo delo pokojnega dr. Kreka, ki ga je takratna socialno demokratska nezavednost in nerazsodnost obsojala. Pa pogledimo danes, ali ni bilo nadvse koristno? Smemo reči, da je to delo bilo takrat **delo krščansko socialnega delavstva**. Torej tovariši delavci, pojdit v vrste naših katoliških delavskih organizacij. Hvala Bogu, danes imamo vse lepo organizirano, od delavske mladinske organizacije Krekove mladine, skozi strokovno organizacijo, do delavske politične organizacije Delavske zveze. Torej tovariši, pridite v naše vrste, da bomo postali močni, kajti, čas hiti. Zakaj tako bojzljivo naprej. Ne smemo reči: Saj je vseeno, če sem kje organiziran ali ne; to je slabost, katero bomo še hujše občutili kot jo že sedaj. Ne čakati trenutka, ko nas bo kapitalistični mamon uničil. Zakaj se nam godi tako moderno suženjsko? Zato, ker nismo edini. Do edinosti pa ne bo prišlo, dokler ne boste izpregledali in se zavedali, kaj da smo. Ne misliti: saj ne morem nič kupiti, pa raje zapijem, ne, to je zmota. Tudi tu je treba premisliti, samo n. pr. ako spijemo pol litra vina na mesec manj, že imamo svoj delavski list plačan za en mesec. Izpreglejte in rekli boste, da je to resnica.

Še enkrat, dokler ne bomo imeli **močno** našo delavsko mladinsko organizacijo »Krekovo mladino« enako tudi Jugoslovansko strokovno zvezo ter politično organizacijo »Delavsko zvezo« ne smemo računati na boljše čase.

Torej delavstvo, zavedaj se in prid v vrste krščansko socialnega delavstva.

Strokovna zveza držav. cestarjev.

Ustanovnega obč. zbora na Brezjah, ki se je vršil dne 8. t. m. za skupino Kranj, so se udeležili držav. cestarji iz Lubelske, Podkorenjske in Jezerske ceste v velikem številu in tudi vsi pristopili k svoji stanovski strokovni organizaciji. Tov. Gajšek, taj. J. S. Z. iz Celja je podal izčrpno poročilo o naši organizaciji, namenu in važnosti, tako, da so padli vsi predsodki, katere so imeli nekateri do zveze. Tajnik je poročal še, o dosedaj izvršenem strokovnem in organizacijskem delu tajništva v Celju, kar so vzeli navzoči z odobravanjem na znanje in sklenili še takoj pridobiti k zvezi nenavzoče tovariše. Izvolil se je odbor nove skupine in zaupniki za posamezne ceste. Več tovarišev je naročilo »Pravico« in tudi plačalo naročnino.

Celjska skupina S. Z. D. C. je obračunala za mesec julij. Ta skupina je izvršila organizacijo vseh aktivnih in upokojenih držav. cestarjev ter njihov vdov.

Kako so držav. cestarji plačani? Državni cestar s 35. službenimi leti prejema do D. 86.— temeljne plače do D. 900.— draginskih doklad in do D. 6.— stanovanjske doklade na mesec. Drugega k temu za enkrat ne pripomnimo kot to, ali ni bil že skrajni čas, da smo si ustanovili svojo stanovsko strokovno organizacijo, ki jo bomo vodili in upravljali sami. Dosedaj smo bili ali neorganizirani ali pa razcepljeni na razne druge organizacije, ki pa so nas le izžemale zase, a za naše zadeve se niso brigale. Da bo organiziran kmalu vsak naš tovariš, bomo poskrbeli sami, ker vemo, da v slogi je moč. Vsak držav. cestar takoj v svojo organizacijo in uspehi gotovo ne izostanejo!

Načelstvo S. Z. D. C. je na svoji seji dne 1. t. m. v Celju razpravljalo poleg drugih zadev tudi o »kuluku«

z ozirom na držav. cestarje. Tozadevno se je tajništvo obrnilo na Jug. klub v Beograd, da se zaščiti pravice in interesi cestarjev v državi, kar je tudi važno za naše ceste. Že vidimo, kako velike važnosti je strokovna organizacija. Članstvo se bo vedno o važnejših zadevah informiralo z okrožnicami.

Tajništvo Strok. zveze držav. cestarjev je vložilo potom posl. Gostinčarja važno spomenico držav. cestarjev Slovenije na ministrstvo gradjevine v Beograd. Prepis se pošlje skupinam.

Prosveta.

Dr. Janez Ev. Krek. Izbrani spisi I. zvezek. Mlada leta (1865—1892). Uredil Ivan Dolenec, v Ljubljani, 1923. Založilo društvo dr. Janez Ev. Krek v Ljubljani. V komisiji »Nove založbe« v Ljubljani, Kongresni trg 19. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Naš prijatelj profesor Ivan Dolenec je spisal lepe bukvice o življenju pokojnega Kreka, ki se bodo gotovo dobro prodajale, in ki jih bodo ljudje radi brali in ki bodo v nas zopet okrepili Krekov duh, dasi seveda mrtva črka ne bo tako mogočno vplivala, kakor je živa beseda velikega veleuma, katerega nam je Bog tako kmalu vzel. In okrepitev ter uveljavljenje Krekovih navkov je v naših strašno sebičnih časih silno potrebna! Prijatelj Ivan nam je predstavil Kreka takega, kakršen je živel in se učil in se razvijal od leta 1865—1923 s temeljitostjo profesorja, kateri se je znal otresti slabe lastnosti mnogih njegovih stanovskih tovarišev: dolgočasnosti, ki jo nekateri smatrajo za znamenje učenosti. Ker je Ivanovo delo pisano v Krekovem živahnem »gajstu«, smo vsi Krekovci dolžni delati na to, da se bo Ivanova brez kazala 186 strani obsegajoča knjiga pridno kupovala, saj dražja gotovo ne bo, kolikor stane danes 2 litra vina. Intelektualci in posebno še akademiki mladina bodo zdaj lahko Kreka temeljito študirali, ker je Ivan objavil tudi »Pregled literature o Kreku do konca junija 1923« in za to lahko pomagali Ivanu pri nadaljevanju njegovih del o pokojnem Kreku. Če ni pregled izčrpno točen, ni kriv Ivan, ampak krivi smo tisti, ki mu nismo toliko pomagali, kolikor bi mu prav za prav morali, a ker nas je Ivan le lepo, olikano za informacije prosil in nas ni hrulil tako kakor bi nas prav za prav moral kot fant, kateri je z gorenjskih gričev doma: »nostra maxima culpa!« Pregled bo v II. zvezku popolnejši, ker bomo brezvestni zamudniki na Ivanovo radost osvežili spomine in mu bolj pomagali, kolikor smo mu.

M. M.—c.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna zaloga Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Poselska zveza.

Celje. V nedeljo dne 1. t. m. se je vršil občni zbor tuk. skupine, ki je poživl, zadnji čas precej zaspano skupino.

Govor taj. Gajšeka, ki je odkrito ožigosal nekatere napak dosedanjega delovanja in nerazumevanje strokovne organizacije, ter podal prave smernice za bodoče delo, so vzele navzoče tovariše za velikim odobravanjem na znanje. Izvolil se je novi odbor, od katerega pričakujemo, da bo zmožen svoje težke naloge.

Pri slučajnostih je bilo sprejetih več važnih predlogov, katere bo treba pa tudi izvršiti. Uspeh tega občnega zbora je pa bil tudi ta, da so vse dosedanje članice poravnale zaostalo članarino in je pristopilo lepo število novih članic. V Pravici se bomo za naprej večkrat oglasile.

Strokovna zveza lesnega in stavbinskega delavstva.

Sv. Rok ob Sotli. Dne 29. pr. m. se je vršil pri nas sestanek delavstva tukajšnjih kamenolomov, na katerem je poročal pokr. taj. J. S. Z. iz Celja, o pokretu in delovanju J. S. Z., ter splošno o nalogah in važnosti strok. org. za delavstvo. Delavstvo se je dolgo razgovarjalo s tov. tajnikom in ga informiralo o svojem težkem položaju, ker je neorganizirano prepuščeno tukajšnjim lastnikom kamenolomov v izkoriščanje. Da pride delavstvo do svojih pravic, si je izvolilo pripravljati odbor, kateri je prevzel nalogo, prej ko mogoče ustanoviti skupino Strokovne zveze in v njej združiti vse tukajšnje delavstvo v boj za pravice. V prihodnji številki Pravice poročamo o naših razmerah, da zve svet, kako živimo ob Sotli v 20. stoletju.

SZTD.

Jesenice. Delavstvo K. I. D. se še vedno nahaja v mezdnem boju, iz tega večnega čakanja je razvidno, kako trda so srca velekapitalističnih mogotcev, kadar trka na nje ubogi proletariat.

Kamnik. Delavstvo kamniške smodnišnice je vložilo na ministrstvo vojne in mornarice resolucijo za 50 % povišanje plače. V resoluciji so zahtevali tudi več drugih ugodnosti za delavstvo. Prepis resolucije smo poslali Jug. klubu dobro se zavedajoč, da jo bodo poslanci podpirali.

Delavec je vsakdo, ki živi pretežno od svojega osebnega zasluga!
Vsi delavci v Delavsko Zvezo!

Celjsko okrožje JSZ.

Celje. Izobraževalno delo v Celju, se bo v smislu sklepa zadne seje načelstva S. Z. T. D. na predlog taj. J. S. Z. reorganiziralo in sicer se vrše za naprej, tedensko enkrat diskuzije obvezne za vse funkcionarje skupin J. S. Z. v Celju in za one, ki se posebej priklone, želeč si pridobiti širše in temeljite izobrazbe in pojmov na raznih poljih. Po možnosti pa se bodo še sklicevali sestanki članstva 14 dnevno ali mesečno. Tajništvo J. S. Z. preskrbi vedno referenta. Posamezne skupine pa bodo vedno še poleg tega imele strokovne sestanke. — Pripravlja se že ustanovitev društva »Krekova mladina«, ki vzame potem vso izobraževalno in dramatično delo v svoje roke. Med mladino bo društvo imelo v mestu in okolici hvaležno polje.

Strok. zveza držav. nameščencev.

Celje. Dne 5. t. m. se je vršil v tuk. bolnici sestane skupine strežnikov, katerega se je udeležil tajnik J. S. Z. Obravnaval se je položaj tuk. strežništva, nakar je tajnik popisal ves položaj in razmere, ki so za strežništvo tukaj nadvse žalostne, v marsikaterem oziru naravnost škandalozne. Tajništvo J. S. Z. v Celju podvzame sedaj potrebne korake, da se položaj in razmere strežništva takoj temeljito izboljšajo. Ako bo potrebno, bomo objavili več zanimivosti.

Celjsko okrožje J. S. Z.

Zgodovinske anekdote.

Lord Pelham in kunec.

Lord Pelham je živel skoraj vse leto na nekem gradu ne daleč od Londona, ob reki Temzi. Imel je navado, da je šel večkrat peš v London in sicer sam. Nekega pustega jesenskega leta 1811 mu je ob taki pri- liki prišel nasproti tuj mož, ki mu je rekel: »Gospod, ali hočete kupiti mojega belega kunca?«

Lord Pelham je odkimal in je šel molče naprej. Neznane je šel za njim in mu je rekel: »Gospod, prav gotovo boste kupili mojega belega kunca!«

»Kaj naj pa napravim z njim?«, je vprašal lord začuden. Na vprašanje mu tujec ni odgovoril, pač pa je še enkrat dejal: »Prepričan sem, da boste takoj kupili mojega belega kunca«, in mu je obenem nastavljal revolver na prsi.

»Vidim, da bom moral kupiti. Zakaj pa niste takoj bolj razumljivo govorili? Kaj pa zahtevate zanj?«

»Sto funtov, gospod. — To je 2400 predvojnih kron, celo premoženje. —«

»Sto funtov za kunca, to je pa vendar malo preveč?«

»Niti šilinga manj, pa takoj jih dajte!«

»No, naj pa bo, a tako velike svote nimam pri sebi.«

»Verjamem; pa zadostuje Vaš podpis in Vašega bankirja v Londonu tudi poznam. Papir, pero in črnilo imam pri sebi, mislim sem na vse.«

Lord je videl, da pri tem čudnem prodajalcu ni nobenega izhoda, podpisal je nakaznico na sto funtov in šel svojo pot naprej. A neznanec ga je vprašal: »Kam pa?«

»V London.«

»Motite se, gospod. Sedaj ne boste šli v London, temveč lepo na Vaš grad nazaj. Saj morate vendar nesti domov, kar ste kupili. Dobro se imejte!«

Pelham je moral hočeš nočeš nazaj, o kupčiji pa ni nikomur nič omenil.

V London ga zato ni pustil, da ne bi bil lord prej pri bankirju kakor on ali pa da ne bi obvestil policije. Danes bi bilo pa tudi sicer drugače, ker imamo telefon.

Deset let pozneje, poleti 1821, malo pred svojo smrtjo, je šel lord nekega večera po eni najbolj živahnih predmestnih ulic. Velika lepo razsvetljena mesarija je zbudila njegovo pozornost. Videl je lastnika pri blagajni, znan se mu je zdel, vstopil je, slišal je njegov glas, spoznal ga je, nekaj brezpomembnega je vprašal in zopet odšel. Oni potepuh si je bil medtem opomogel in je postal pošten državljan.

Drugo jutro pride lord prav preprosto oblečen, v prodajalno, s košarico pod pazduho. Reče, da hoče govoriti z gospodarjem; pokažejo mu stransko sobico. Lord vpraša mesarja: »Ljubi moj, ali hočete kupiti od mene majhnega belega kunca?«

Oni debelo gleda. Lord nadaljuje: »Prepričan sem, da boste takoj kupili mojega belega kunca, sicer ...«

»O, prav rad,« reče mesar, ki je sedaj lorda spoznal, ves prestrašen. »Koliko pa stane?«

»Kar sem jaz nekoč dal zanj, sto funtov!«

»Ali hočete nakaznico ali gotovino?«

»Rajši imam gotovino.«

Mesar je položil denar brez obotavljanja na mizo, lord ga je vzel, mu izročil kunca in račun je bil po desetih letih poravnat, pa še brez obresti.

Ali ni taka poravnava najboljša? Kdo drugi bi ga bil izročil sodišču, in učinek? : pota, stroški, mesar, ki je bil takrat delal gotovo v stiski, bi bil izgubil dobro ime itd.

Massenet in Saint-Saëns.

Jules Masseneta (1842—1912), znanega francoskega komponista oper, so imenovali v neki družbi prvega francoskega glasbenika. Majal je z glavo in rekel: »Ni res, prvi glasbenik je Saint-Saëns. Kako čudovit umetnik, kako velik in vzvišeni talent je on!«

Začuden je rekel eden od navzočih pevcev: »Kako? Vi hvalite Saint-Saënsa? Ali ne veste, kako je strgal Vašo »Ariadno« in kako odreka vaši glasbi sploh vsako vrednost?«

»Ali je res to napravil?« je vprašal Massenet in se je ironično smejal. »No, to nič ne dě. Kadar govoriva midva drug o drugem, rečeva zmeraj prav nasprotno, kar misliva.«

Brucknerjeva simfonija.

Brucknerja in njegovo boječnost že poznamo; prim. anekdoto: Avdiencia Antona Brucknerja pri cesarju Francu Jožefu, Zgod. anekdote, 2. zv.

Prijateljem Brucknerja se je posrečilo pregovoriti ravnatelja velike muzikalične založbe v Berlinu, da je šel na koncert, kjer so igrali neko Brucknerjevo simfonijo. Upali so, da se bo mogočni založnik začel zanimati za Brucknerjeve kompozicije. Po koncertu so Brucknerja predstavili založniku. Bruckner je v svoji ponižnosti kar skupaj zlezal. Založnik je rekel tako od zgoraj dol: Zelo lepo, gospod Bruckner, samo organična oblika! Res nisem vsega razumel.

»No, vidite, gospod dvorni svetnik, se odreže Bruckner zaupljivo,« to še pride. Sicer se prav nič ne maram primerjati z Beethovenom, a Beethovena svojčas tudi niso razumeli, osli neumni!« Rekel je to seveda prav naivno, brez vsakega namigavanja, samo misleč na ljudi, ki njegovega spoštovanega Beethovena niso razumeli. A kljub temu, zastoj iščemo ime Bruckner v založniškem katalogu one svetovne tvrdke.

Pogled v bodočnost.

V Novem Orleansu v Ameriki je prišla črna služkinja guvernerjeve žene k svoji gospodnji. Ta je takoj vedela, da ima dobro dekle nekaj na srcu, in jo je vprašala: »No, Jenny, kaj pa hočeš?«

»Prosim lepo, gospa, v sredo tri tedne bi bila rada popoldne prosta! Rada bi šla k pogrebu mojega ženina.«

»Kaj?,« se je začudila gospa, »k pogrebu svojega ženina bi šla rada? Čez tri tedne? Saj vendar ne morete vedeti, če bo do takrat umrl! Te skrivnosti ni odkril še noben človek.«

»O ja, gospa!,« je zaklicala črnka zmagovalno, »pri njem pa vem! Kajti obsojen je na smrt in sredo tri tedne ga bodo obesili.«

Zahvala! Podpisani se najtopleje zahvaljujem vsem skupinam bolniških uslužbencev za nabranih 100 dinarjev, katere mi je poslal neumorni delavec naše organizacije tajnik tov. Semenčič kot podporo v moji bolezni. Posebno se zahvaljujem predsedniku tov. Gregorič-u in tov. Polajnaru kakor celemu odboru Mari-borske skupine za darovanih 50 dinarjev.

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica se dobi v prodaj v sledečih ljubljanskih trafikah:

Šterkovič, Dunajska cesta. — Šoukal, Pred Škofijo. Sitar, Florjanska ul. — Leskovšek, Dunajska c. — Jeler, Krakovski nasip. — Posamezna številka stane 1 Dinar.

Priporočilo.

Slavnemu občinstvu se priporoča za izdelovanje oblek po najnovejši modi in zelo primerni ceni

Miha Kepec, krojaški mojster
Ljubljana, Cesta na Loko št. 3.

Inserirajte v »PRAVICO«!

Ljudska posojilnica

v Ljubljani

(v lastni hiši tik za frančiškansko cerkvijo)

obrestuje vloge brez odbitka po

5%

Stanje hranil. vlog nad 120.000.000 K.

Stanje rez. zakladov nad 1.000.000 K.

GAZELA-milo se peni, kakor najboljši toalet-
no milo;
GAZELA-milo je visokoprocenčno in je zato
štedljivo v porabi;
GAZELA-milo je popolnoma nevtrarno, torej
ne škoduje perilu;
GAZELA-milo je v ceni brez konkurence.

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvrdkam
za cenj. naročila vseh v to stroko spadajočih del.

VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV.

Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Ustanovljena leta 1911.

Hranilnica kmetskih občin

Dunajska cesta št. 38 v hiši Zadrugne zveze
nasproti »Bavarskemu dvoru«.

Hranilnica kmečkih občin sprejema in obrestuje hranilne vloge po

5%.

Rentni in invalidni davek plačuje od 1. julija 1922 dalje hranilnica sama. — Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani je pupilarno varen zavod, v katerega nalagajo kr. sodišča denar mladoletnih. Njeno poslovanje je pod nadzorstvom posebnega komisarja kot zastopnika pokrajinske uprave v Ljubljani. Posojila daje na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo.

Naročajte

»SOCIALNO MISEL«

mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1923 znaša: za Jugoslaviijo 40 D., za tinozemstvo 50 D., posamezna šte. stane 5 D.

Dobi se še tudi celoten l. letnik za ceno 30 D.

Naroča se pri upravi »Socialne Misli«, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddetek, Poljanski nasip 2.

Denar meče proč vsak član

I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani,

kateri ne kupuje vseh svojih potrebščin pri zadrugi.

Namesto, da bi krepili svojo lastno organizacijo, nosijo denar mnogokrat v žepe svojih nasprotnikov.

Taki člani utrpé dvojno škodo: Pr-
vič plačajo enako blago dražje, dru-
gič zgube 3% blagovni popust.

Vsak naj si ogleda našo manufakturno za-
logo in naj se sam prepriča, da je najbolje
kupiti pri lastni zadrugi bodisi v Ljubljani
ali njenih poslovalnicah na deželi.